

15.4.13 YHTEISKUNTAOPPI 9.Ik

”Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.

Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7–9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset.” (OPS 2014, 418–419.)

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

”Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoidennäkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.” (OPS 2014, 419–420.)

YHTEISKUNTAOPPI 9.Ik

Tavoitteiden rakenne: opettajan toiminta + oppilaan toiminta + asiat tai ilmiöt, joiden parissa työskennellään

Opetuksen tavoitteet		Tavoitetarkennukset	Sisältötarkennukset ja paikalliset painotukset	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet	<p>T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana</p>	<p>S1: Arkielämä ja oman elämän hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään yksilön asemaan perheessä ja parisuhteessa. <p>S2: Demokraattinen yhteiskunta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan kansalaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin Suomessa. <p>S3: Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään oppilaan vaikuttamisen mahdollisuuksiin valtiossa, kunnassa ja koulussa. <p>S4: Taloudellinen toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarkastellaan taloudellista toimintaa kotitalouksien ja valtion kannalta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lähiympäristöön vaikuttaminen - Vaikutuskanavien hahmottaminen - Esim. oppilaskunta- ja nuorisovaltuusto toiminta - Esim. ekologinen Saimaa - Kotitalouksien tulot ja menot - Valtion talous ja toiminta - Mahdolliset vierailijat ja opintokäynnit 	<p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaidon syventäminen - Tiedon tuottaminen, tulkinta ja välittäminen - Vahvistetaan ympäristönlukutaitoa - Kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään - Syvennetään medialukutaitoa <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kiinnostus koulu yhteisöä ja yhteiskuntaa kohtaan

	<p>T2 ohjata oppilasta harjaantutamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin</p>	<p>S1: Arkielämä ja oman elämän hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyvyyteen. <p>S3: Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä yhteiskunnassa toimimisen taitoja. - Harjoitellaan, miten toimia vastuullisesti omassa lähiympäristössä, esim. koulussa ja omassa luokassa. <p>S4: Taloudellinen toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan vastuulliseen kuluttamiseen ja ympäristöystävällisiin valintoihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Turvallisuus - Vaikuttaminen medioissa - Luontoa säästävä kuluttaminen, harkitseva kuluttaminen - Mahdolliset vierailijat ja opintokäynnit 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havainnointi - Vuorovaikutus lähiympäristön kanssa - Tiedon hakeminen monipuolisesti <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oman lähiympäristön huomioiminen kestävän kehityksen kannalta - Toisten huomioonottaminen <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedon tuottaminen ja esittäminen - Vahvistetaan kuvanlukutaitoa medioissa - Vahvistetaan ympäristönlukutaitoa <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kiinnostus lähiyhteisöä kohtaan niin turvallisuus kuin ympäristöasioissa
<p>Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys</p>	<p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojään suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta</p>	<p>S1: Arkielämä ja oman elämän hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan kansalaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin eri ikäisenä. <p>S2: Demokraattinen yhteiskunta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään suomalaisten vaikutusmahdollisuuksiin omassa valtiossa ja Euroopan unionissa. - Tutustutaan oikeusvaltion keskeisiin sääntöihin. <p>S3: Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan kansalaisen vaikutusmahdollisuuksiin oikeusvaltiossa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Oikeudet ja velvollisuudet - Vaikuttamisen mahdollisuudet - Oikeuslaitoksen toiminta 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oman oikeusvaltion keskeisten periaatteiden osaaminen - Mielipiteenvapaus <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedon tuottaminen, tulkinta ja välittäminen - Kriittinen lukutaito <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osallisuuden vahvistaminen - Omien näkemysten esittäminen - Oikeusjärjestelmän toimintatapojen- ja rakenteiden arviointi

	<p>T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä</p>	<p>S1: Arkielämä ja oman elämän hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään työntekoon, yrittämiseen ja kuluttamiseen kansalaisen kannalta. <p>S2: Demokraattinen yhteiskunta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään sopimustyhteiskunnan keskeisiin toimijoihin ja työmarkkinaosapuoliin sekä perehdytään oikeudenmukaiseen verotukseen. <p>S3: Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja vastuulliseen kuluttamiseen. - Seurataan ajankohtaista uutisointia yhteiskunnallisista ja taloudellisista aiheista. <p>S4: Taloudellinen toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään kansantalouden toimintaan. - Tutustutaan yritystoimintaan ja kuluttamiseen. - Seurataan taloudesta käytävää keskustelua mediassa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Työelämä, palkka ja yrittäminen - Omiin oikeuksien ja velvollisuuksien hahmottaminen - Oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttaminen demokraattisessa päätöksenteossa, eri medioiden rooli - Henkilökohtainen budjetti ja verotus 	<p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kestävän kuluttamisen käytännöt - Kuluttajana toimiminen - Jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitys - Yksityisyyden suojaamisen merkitys yhteiskunnassa <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaidon syventäminen - Tiedon tuottaminen, tulkinta ja välittäminen - Syvennetään medialukutaitoa <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tvt-rooli vaikutuskanavana - Monipuoliset tietolähteet - Monipuoliset tiedon esittämisen tavat
<p>Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen</p>	<p>T5 rohkaista oppilasta kehittämään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan</p>	<p>S1: Arkielämä ja oman elämän hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Syvennetään työelämätaitoja. - Perehdytään rahankäyttöön, säästämiseen ja kuluttamiseen. - Tutustutaan yrittäjyyteen sekä palkansaajan asemaan Suomessa. <p>S3: Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Työelämätaidot, some työelämässä - Oppilaskunta, tapahtumapäivät - Aktiivinen ja passiivinen tulonmuodostus, eläkejärjestelmä - Mahdolliset vierailijat ja opintokäynnit 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havaintojen tekeminen - Tiedon hakeminen monipuolisesti - Uuden tiedon ja näkemyksen rakentaminen - Ongelmanratkaisu, päättely, johtopäätökset ja argumentointi <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedon tuottaminen, tulkinta ja välittäminen - Monipuoliset tiedonlähteet - Vahvistetaan sosiaalisen median lukutaitoa <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan projektityöskentelyä

	<ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan työntekoon ja yrittäjyyteen globaalissa maailmassa. - Perehdytään vastuulliseen kuluttamiseen globaalissa maailmassa. - Perehdytään sosiaaliseen mediaan työnteon ja yrittäjyyden kannalta. <p>S4: Taloudellinen toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan eettiseen ja ympäristöystävälliseen yrittäjyyteen. - Perehdytään globaalin talouden toimintaan. 		<ul style="list-style-type: none"> - Opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan tavoitteita ja kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja - Vahvistetaan ratkaisukeskeisiä toimintatapoja <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan ja syvennetään kiinnostusta yhteiskunnallisia asioita kohtaan - Omien tekojen ja valintojen merkitys - Kestävän tulevaisuuden rakentaminen kansalaiset ja yhteiskunnan kannalta
<p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti</p>	<p>S1: Arkielämä ja oman elämän hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan lähiyhteisöissä vaikuttaviin toimijoihin. - Perehdytään kansalaisen oikeuksiin Suomessa. <p>S2: Demokraattinen yhteiskunta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Syvennetään tietämystä vähemmistöryhmistä ja monikulttuurisuudesta. <p>S3: Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan kansalaisen aktiivista roolia toimia erilaisissa yhteisöissä sekä valtiossa. - Tutustutaan sosiaaliseen mediaan vaikutuskanavana. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lähiyhteisöt ja sosiaalistuminen - Yksilönoikeudet - Some-taidot - Mahdolliset vierailijat 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kunnioitus ja luottamus muita ihmisryhmiä kohtaan - Muiden ihmisten kohtaaminen arvostavasti <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaidon syventäminen - Tiedon tuottaminen, tulkinta ja välittäminen - Vahvistetaan sosiaalisen median lukutaitoa - Erotetaan faktatieto fiktiosta
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan</p>	<p>S2: Demokraattinen yhteiskunta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan demokraattista päätöksentekoa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esim. luokan äänestykset, kunnan nuorisovaltuusto, paikalliset, kansalliset ja EU-vaalit 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vuorovaikutus lähiympäristön kanssa - Tiedon hakeminen monipuolisesti - Havainnointi - Ongelmanratkaisutaitojen vahvistaminen

<p>unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena</p>	<p>S3: Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen taitoja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kansalaisjärjestöt, paikalliset yhdistykset - Mahdolliset vierailijat ja opintokäynnit 	<p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaidon syventäminen - Tiedon tuottaminen, tulkinta ja välittäminen - Kehitetään kuvan- ja medialukutaitoa <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan ja syvennetään kiinnostusta yhteiskunnallisia asioita kohtaan - Omien valintojen merkitys yhteiskunnan kannalta - Kestävän tulevaisuuden rakentaminen
<p>T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti</p>	<p>S1: Arkielämä ja oman elämän hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään oman talouden hallintaan, säästämiseen, sijoittamiseen ja vastuulliseen kuluttamiseen. <p>S4: Taloudellinen toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan säästämisen ja sijoittamisen perusteisiin. - Pohditaan eettistä kuluttamista. 	<ul style="list-style-type: none"> - Henkilökohtainen budjetti, kuluttajansuoja - Hyvä ostopäätös, asuminen, pankkitoiminta, energiatalous - Mahdolliset vierailijat ja opintokäynnit 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan mielipiteen ilmaisemisen taitoa - Yhteisen maapallon ympäristön arvostaminen kulutuksen kannalta - Vahvistetaan hyviä kulutustottumuksia globaalissa maailmassa <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedon tuottaminen, tulkinta ja välittäminen - Kriittinen lukutaito - Syvennetään medialukutaitoa <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Johtopäätösten tekeminen - Vahvistetaan vastuullista toimintaa globaalissa maailmantaloudessa <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan ja syvennetään kiinnostusta talouden asioita kohtaan - Omien valintojen ja tekojen merkitys - Kestävän tulevaisuuden rakentaminen
<p>T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojään yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa</p>	<p>S1: Arkielämä ja oman elämän hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan toimintamahdollisuuksiin oppilaan lähiyhteisöissä. <p>S2: Demokraattinen yhteiskunta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Some-keskustelun analysointi, media-taidot - Kansalaisjärjestöt ja puolueet paikallisesti, kansallisesti ja ylikansallisesti 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havaintojen tekeminen - Tiedon hakeminen monipuolisesti - Uuden tiedon ja näkemyksen rakentaminen - Ongelmanratkaisu, argumentointi, päättely ja johtopäätökset - Kiinnostavien ilmiöiden tarkasteleminen <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään äänestämisen merkitykseen ja eri vaaleihin. - Syvennetään tietoutta eri puolueiden toiminnasta. <p>S3: Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan eri kansalaisjärjestöjen toimintaan. - Harjoitellaan vastuullista käyttäytymistä sosiaalisessa mediassa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuuksien mukaan nuorisovaalit, oppilaskunta-vaalit ja nuorisovaltuustotoiminta - Mahdolliset vierailijat ja opintokäynnit 	<ul style="list-style-type: none"> - Oman yhteiskunnan arvostaminen - Kunnioitus ja luottamus muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan - Toisten ihmisten arvostava kohtaaminen <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan ja syvennetään kiinnostusta kansalaisena toimisesta Suomessa ja globaalissa maailmassa - Omien valintojen ja tekojen merkitys - Kestävän tulevaisuuden rakentaminen
--	--	--	--	--

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7–9

”Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.” (OPS 2014, 420.)

[Korostetaan ajankohtaisten aiheiden seuranta paikallisesta näkökulmasta. Tässä painottuu tutkiva lähestymistapa tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään paikallisten asiantuntijoiden vierailuja.](#)

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7–9

”Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuun erilaisten yhteisöjen aktiiviseksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.” (OPS 2014, 420.)

[Kannustetaan oppilasta huomaamaan osansa paikallisyhteisössä sekä mahdollisuutensa vaikuttaa siihen. Oppilasta harjaannutetaan seuraamaan yhteiskuntaansa sekä argumentoimaan kantojaan tietojensa ja näkemystensä perusteella. Oppilas oppii ottamaan myös omista näkökulmistaan eriävät mielipiteet huomioon. Vastuullinen kansalaisuus on opetuksen keskiössä.](#)

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7–9

Oppimisen arviointi eli formatiivinen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista sekä kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja osaamisen osoittamisen tavat.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt yhteiskuntaopin tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on yhteiskuntaopin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Opetuksen ta- voite	Sisältöalueet	Opetuksen ta- voitteista johde- tut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 5	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 7	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 8	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1–S4	Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1–S4	Oppilas oppii arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys							
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietoa suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaiseen oikeusjärjestelmään.	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan sekä ihmisoikeuksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa esimerkeistä ihmisoikeuksia sekä oikeusvaltijoita ja toimintaperiaatteita.	Oppilas kuvailee ihmisoikeuksia, oikeusvaltion toimijoita ja toimintaperiaatteita. Oppilas löytää ohjatusti tietoa laista ja oikeudesta.	Oppilas erittelee, miten ihmisoikeus- ja oikeusvaltioperiaatteet ilmenevät Suomessa ja maailmassa. Oppilas hankkii ja esittää tietoja laista ja oikeudesta asianmu-	Oppilas arvioi ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista yhteiskunnassa. Oppilas käyttää lakia ja oikeutta koskevia tietolähteitä ongelmanratkaisua

						kaista tietolähdetä käyttäen.	vaativissa tehtävissä.
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnan toiminnan sekä yksityisen että julkisen taloudenpidon periaatteita. Hän oppii tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas tunnistaa ohjatusti yhteiskuntaan ja talouteen liittyviä asioita. Oppilas löytää ohjatusti yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa hänelle annetusta lähteestä sekä antaa ohjatusti esimerkin median toiminnasta tiedon välittäjänä.	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä ja toimintaa. Oppilas löytää eri lähteistä tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta ja havaitsee eroja tietolähteiden antamissa tiedoissa. Oppilas kuvailee median vaikutusta omassa elämässä ja yhteiskunnassa.	Oppilas hankkii tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta eri lähteitä käyttäen sekä vertailee lähteiden tietoja keskenään. Oppilas erittelee median roolia yksilöiden elämässä ja sen toimintaa julkisen keskustelun osana.	Oppilas hankkii ja erittelee yhteiskuntaa ja taloutta käsittelevää tietoa eri näkökulmia huomioon ottavalla ja kriittisellä tavalla. Oppilas arvioi kriittisesti median toimintaa ja mediavaikutuksista yhteiskunnassa.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen							
T5 rohkaista oppilasta kehittämään yritteliäiseksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1–S4	Oppilas oppii toimimaan työelämää ja yrittäjyyttä tuntevana taloudellisena toimijana.	Yrittäjyys- ja työelämätaitojen käyttäminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti palkkatyön ja yrittäjyyden eroja sekä palkkatyötä ja yrittäjyyttä edustavia ammatteja.	Oppilas kuvailee palkkatyön ja yrittäjyyden piirteitä. Oppilas kertoo, mitä mahdollisuuksia palkkatyö ja yrittäjän ammatti tarjoavat yksilölle.	Oppilas erittelee palkkatyön ja yrittäjyyden asemaa yhteiskunnassa. Oppilas vertailee palkkatyön ja yrittäjyyden tarjoamia mahdollisuuksia yksilölle.	Oppilas analysoi palkkatyön ja yrittäjyyden merkitystä yhteiskunnassa. Oppilas arvioi palkkatyön ja yrittäjyyden merkityksiä yksilölle.
T6 ohjata oppilasta tarkastele-	S1–S3	Oppilas oppii analysoimaan yh-	Eri yhteisöjen ja väestöryhmien	Oppilas osoittaa tunnistavansa	Oppilas kuvailee erilaisia yhteisöjä	Oppilas erittelee erilaisten väestö-	Oppilas arvioi keinoja, joilla voi-

maan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti		teiskunnan eri yhteisöjä ja väestöryhmiä.	monipuolinen tarkastelu	esimerkkien avulla suomalaisessa yhteiskunnassa olevia yhteisöjä tai vähemmistöryhmiä.	ja vähemmistöryhmiä sekä niiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa.	ryhmien asemaan vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.	daan tukea väestöryhmien yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon demokraattisia toimintatapoja ja soveltamaan niitä lähiyhteisössään.	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden ja demokraattisten toimintatapojen tunteminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä. Oppilas osoittaa esimerkeistä, miten demokraattinen päätöksenteko ilmenee hänen lähiyhteisössään.	Oppilas kuvailee demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla. Oppilas kuvailee, millä eri tavoin demokraattisia toimintatapoja voidaan toteuttaa hänen lähiyhteisössään.	Oppilas erittelee, miten eri päätöksentekotavat edistävät demokratiaa ja miten demokraattista päätöksentekoa tuetaan paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin ja globaalilla tasolla. Oppilas soveltaa demokraattisia toimintatapoja omassa lähiyhteisössään.	Oppilas arvioi annetun aineiston pohjalta, miten demokratian päämäärät toteutuvat päätöksenteossa eri tasoilla. Oppilas soveltaa monipuolisesti demokraattisia toimintatapoja lähiyhteisössään ja laatii perustelutuja ehdotuksia niiden kehittämiseksi.
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	Oppilas oppii ymmärtämään ja soveltamaan kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden näkökulmasta.	Vastuullisen taloudellisen toiminnan ymmärtäminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa ohjatusti tuntevansa joitakin taloudellisen toiminnan muotoja (kuten kuluttaminen, säästäminen). Oppilas osoittaa tunnistavansa yksilön	Oppilas selittää taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä yksilön taloudessa. Oppilas kuvailee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti-	Oppilas erittelee taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä kansantaloudessa. Oppilas erittelee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti-	Oppilas perustelee kestävää tulevaisuutta edistäviä ratkaisuja ja arvioi niiden vaikutuksia koti- ja kansantalouksille. Oppilas arvioi annetun aineiston pohjalta yksilön

				keinoja vaikuttaa kestävään tulevaisuuteen.	ja kansantaloudelle sekä yksilön taloudenpidolle.	ja kansantaloudelle sekä yksilön taloudenpidolle.	taloudenpitoa koskevia suunnitelmia kestävä talouden näkökulmasta.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1–S4	Oppilas oppii omaksumaan ja hyödyntämään yhteiskunnallisessa toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja.	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis-, media- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen	Oppilas antaa ohjatusti esimerkkejä keinoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Oppilas ottaa kantaa yhteiskunnalliseen aiheeseen.	Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnallisesti. Oppilas perustelee mielipiteitä yhteiskunnallisista aiheista.	Oppilas osallistuu yhteiskunnallisiin poliittisten kysymysten käsitteilyyn ja vertailee erilaisia tapoja vaikuttaa. Oppilas perustelee monipuolisesti mielipiteitä yhteiskunnallisista aiheista.	Oppilas osallistuu rakentavasti yhteiskunnallisiin poliittisten kysymysten käsitteilyyn sekä esittää arvioita niistä käytävästä keskustelusta.

Arviointi on jatkuvaa ja kannustavaa. Siinä otetaan huomioon oppilaan omat lähtökohdat, havainnot ja tulkinnat lähiympäristöstään ja yhteiskunnastaan. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota kykyyn soveltaa tietojaan ja taitojaan muuttuvissa tilanteissa. Tehtävistä ja projekteista annetaan välitöntä palautetta. Tietojen ja taitojen hallintaa mitataan numeerisesti esim. kokein. Arviointikeskusteluja käydään myös ryhmissä.